

Ballader och nyckelharpa

Svea Jansson från Aboland, omgiven av Gösta Sandström med sin nyckelharpa, till vänster, och Eric Sahlström.

Folkmusiken i Sverige dog väl egentligen för hundra år sedan — senast. Och dock lever den. En av dem som i våra dagar hjälpt till att hålla den vid liv, en sorts liv, är Matts Arnberg. Han hade ordnat Musikhistoriska museets söndagskonsert under rubriken "Levande folkmusik-traditioner", och den blev en stor framgång för honom och de medverkande spelmännen och vissångerskorna. Barocksalen i Historiska museet var mycket väl besatt, och publiken lyssnade intensivt och med påtaglig förtjusning på allt. På första bänk satt en av våra främsta experter på området, den vithårigt vördnadsbjudande Olof Andersson.

En viss förstämning kunde man kanske spåra hos barockänglarna i salen (åtminstone han uppe på ballustraden till vänster tycktes hålla för öronen), men så var det ju också delvis Näcken och annat hedniskt otyg som hade ett litet finger med i det här spelet. Evert Åhs från Älvdalen blåste i oxhorn — och det låter mycket vilt och fordomtima både genom klangen och på grund av att de hemmaborrade fingerhålen ger intervaller som räcker lång näsa åt den byråkratiska, stelbenta uppdelningen av oktaven som vi kallar liksvävande temperatur. Och han — eller var det Pål Olle? — spelade en polska på fiol med samma ursprunglighet och med sådana där mystiska tänjningar i rytmen

som bestämt praktiserades första gången av Näcken själv. Men den milda spilåpipan lät inte farlig, den kunde nog också änglarna ha fått lust att blåsa i.

Ovanpå detta kom ett par mera verserade hälsingar upp på podiet, Erik Öst och hans kompanjon Olsson, som behandlade sina fioler med väldig kläm och virtuositet. Erik Sahlström och Gösta Sandström stod dem inte efter i skicklighet på sina exklusiva Upplandsinstrument, de klangfulla nyckelharporna. Alla fyra gjorde musik som kom det att spritta i benen.

Men för dessa och andra instrumentalister får vi inte glömma två damer med sängen i bröst och strupe. Den ena var numera stockholmskan Ulrika Lindholm född i en jämtländsk ödebygd — "fast för mig var den en levande bygd med sång och musik, dans och arbete", sade hon. Hon hade sjungit över två hundra visor för Matts Arnberg, och några av dem fick vi höra. Den mest förtjusande var nog den lilla fingerade vaggvisan — den hade det något skabrösa huvudsyftet att varna älskaren, som nalkades ute på gårdsplanen ovetande om faran: "Far är hemma, far är hemma! Bussan, sussen lej." Ända från Aboland kom Svea Jansson. Hon har en stor, praktig röst och en repertoar av ballader, som kan dateras längre tillbaka i tiden än några som någon ännu minns här i Sverige.

Sliper

St
kl

da
sat
tar
ha
Nå
inte
spel
desto
iblan
så l
del
kunc
nala
därn
tion
skill

I
ders
aula
Mur
Har
spel
föra
alla
lanc
väll
allv
D
kon
nöje
nalt
Lju
pro
mal
spe
tyg
get

S
(
ligt
visa
Åla
kna
mec
älär
gar
sny
tet
bröl
att
rocl

I
son
ton